

CD KLASSIEK

**Militaire kinderen
Franz & Karl Doppler**

Het muzieklabel Carpiccio plant een tiendelige uitgave van het integrale werk voor fluit van de hand van een Oostenrijks componistenduo, de gebroeders Franz (1822-1883) en Karl (1825-1900) Doppler. Beiden werden geboren in een 'buitenpost', met name in de toenmalige garnizoensstad Lemberg (het huidige Lviv in Oekraïne), dat behoorde tot het grote Oostenrijks-Hongaarse keizerrijk.

Vader leidde het garnizoensorkest. Hoge verwachtingen moest men van zulke afkomst niet verlangen. Maar vader Doppler was een muzikale allrounder die tal van instrumenten bespeelde. Franz, het oudste Dopplertje, bleek ritmisch gevoel te bezitten en zijn vader gaf hem een trommeltje waarop de vierjarige zich kon uitleven. Helaas bemerkte de kleuter dat tromgeroffel in Lemberg niet slechts parades begeleidde, maar evenzeer de kreten van een gefusilleerde deserteur moest overstemmen. Dat was zo'n traumatische ervaring, dat Franz nooit meer een trommel wilde aanraken.

Franz' talent bleek de springplank naar een degelijke muziek-

opleiding. Hij kreeg een fluit ter beschikking en vorderde zo goed, dat hij al in 1831 een aantal fluitvarianties ten gehore mocht brengen in diverse theaters. Ook zijn vijf jaar jongere broer Karl legde zich toe op de studie van het fluitspel, maar hij evolueerde later veeleer naar het componeren en het dirigeren. Tot 1865 was Karl Doppler de muzikale leider van het theater in Boedapest, vervolgens hofkapelmeeester in Stuttgart.

De Dopplers waren opgevoed te de sonore achtergrond van militaire marsen, maar ook met de zanglijnen van Oost-Europese liederen. In hun composities zit dat militaire ingebakken, maar ook dat melancholische. Er is echter meer. Ze schreven verrukkelijke bewerkingen voor fluit voor allerhande operamuziek van Weber, Mozart, Meyerbeer, Auber of Verdi. Het eerste deel van hun verzamelde werk is nu uit en het is opwekkend. Nog negen delen te ontdekken. (JC)

Franz & Karl Doppler, *The Complete Flute Music, Volume 1/10*, door Claudi Arimany (fluit), Janos Balint, Andrea Griminelli en Shigenori Kudo (fluit), Joan Espina (viool), Alan Branch, Marta Gulyas & Michel Wagemans (piano), en het Orquestra Sinfonica Ciudad de Elche onder leiding van Leonardo Martinez, Capriccio (distributie Outhere), C5295, 23 euro.

CD MIDDELEEUWS

**Gedaanteveranderingen
Diverse componisten**

Trecento in het Italiaans betekent driehonderd, maar het woord verwijst ook naar de jaren 1300, de veertiende eeuw dus, toen de steden van Midden-Italië een ongeziene culturele bloei beleefden. La Fonte Muscia, ensemble gesticht in 2005, leert ons middeleeuwse meesters kennen zoals Jacopo da Bologna en Francesco Landini da Firenze. Zij waren vertegenwoordigers van de *Ars Nova*, letterlijk de nieuwe kunst, die een eenvoudige vorm van polyfonie introduceerde. Dat hun werk bewaard bleef, mag een klein wonder heten, want ze werkten in kerken en paleizen nog vóór de boekdrukkunst.

Het album bevat vooral liederen en madrigalen, geïnspireerd op de beroemde *Metamorfosen* van de klassieke Latijnse dichter Ovidius. Een fascinerende figuur was Landini, organist in een kerk in Firenze en als kind blind geworden door de pokken. Hij ontpopte zich als een van de belangrijkste muzikanten van zijn eeuw en componeerde over de ongelukkige zanger Orpheus.

Als de middeleeuwse componisten dus niet in de weer waren met het schrijven van missen of andere sacrale muziek, dan vonden ze inspiratie in klassieke mythen, die soms nogal pikant waren. Ook de toevallige Fransman in het gezelschap, de kanunnik Guillaume de Machaut, deed dat zonder een spatje schroom. (EDS)

Metamorfosi Trecento, La Fonte Muscia onder leiding van Michele Pasotti, Alpha 286, 23 euro.

BOEK NATUUR

**Het verhaal van de zee
Salomon Kroonenberg**

Twintigduizend jaar geleden lag West-Vlaanderen niet aan zee, maar op de linkeroever van een reusachtige rivier die de samenvloeiing was van Rijn, Maas en Theems. In de wetenschappelijke literatuur heet die waterloop doorgaans de *Channelriver* (Kanaalrivier). De Nederlandse geoloog Salomon Kroonen-

berg bedenkt in zijn boek *Spiegelzee* een andere naam, de Thrine. Feit is dat de Noordzee indertijd eenvoudigweg niet bestond omdat de zeespiegel zo laag was. De grote rivieren mondden ten westen van Bretagne uit in de Atlantische Oceaan. Geologisch nog maar heel recentelijk is de zeespiegel beginnen stijgen.

Onze voorouders waren bijgevolg getuige van onvoorstelbare zeespiegelveranderingen. Wat zullen onze nakomelingen nog meemaken, is dus de vraag. De zeespiegel stijgt nog altijd, hoofdzakelijk als gevolg van de klimaatopwarming.

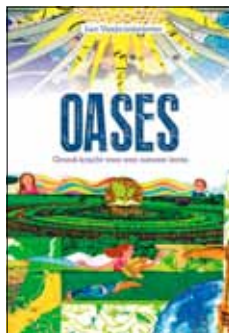
Kroonenberg leidt de lezer binnen in de wereld van het Eemien, het tijdperk van zo'n 126.000 jaar geleden. Toen was het hier een stuk warmer dan vandaag. De zeespiegel steeg, waardoor het grootste deel van het huidige Nederland en Vlaanderen onder water lag, zodat we nu in het binnenland schelpen aantreffen. De auteur toont ons in het boek

waar wij daarvan de sporen kunnen zien en wat toen de stijging van de zeespiegel veroorzaakte.

Tot slot bereidt Kroonenberg ons voor: aan het einde van deze eeuw zal de zeespiegel 25 centimeter stijgen. Wees echter niet bevreesd: de wetenschap van de antropologie toont aan dat de mens best in staat is om te gaan met ingrijpende geologische veranderingen. Zo zijn we bijvoorbeeld mosselen gaan eten, in plaats van vlees van wild. Lekker toch? (EDS)

Salomon Kroonenberg, *Spiegelzee. De zeespiegelgeschiedenis van de mens*, Atlas Contact, Amsterdam, 2017, 272 blz., 21,99 euro, ISBN 978 90 4503 296 2.

BOEK ONTWIKKELING

**Op zoek naar Eden
Luc Vankrunkelsven**

Reeds bij zijn intrede in de abdij van Averbode wilde norbertijn Luc Vankrunkelsven als zendeling naar Brazilië. De jongste jaren bezoekt hij op regelmatige basis het grootste land van

Latijns-Amerika, waar op economisch en politiek vlak altijd wat te beleven valt. Brazilië is dan ook een schoolvoorbeeld van alles wat er vandaag leeft en broeit in het Zuiden. De voorbije vijftig jaar is de Braziliaanse bevolking verdrievoudigd tot iets meer dan 200 miljoen.

Oases is Vankrunkelsvens zesde boek met overwegingen, soms over economie, soms over filosofie, dan weer over spiritualiteit. Rode draad is in elk boek de moeizame zoektocht naar rechtvaardige landbouw met respect voor mens en natuur. De auteur gaat in gesprek met experts en ervaringsdeskundigen.

Vankrunkelsven bestempelt zijn boek als 'therapeutisch', omdat het wellicht zijn pessimisme moet helpen bedwingen. Hij droomt van een lokaal ver-

weven landbouw en boeren die opnieuw natuur en voedselproductie combineren, met biodiversiteit als gevolg. De realiteit is echter anders, namelijk die van een ongebreidelde hyperconsumptie, aangestuurd door multinationals. Toch gaan almaar meer mensen op zoek naar alternatieven. Sommigen besluiten zelfs vegetariër te worden. (EDS)

Luc Vankrunkelsven, *Oases. Grondkracht voor een nieuwe lente*, Epo, Antwerpen, 2016, 144 blz., 19 euro, ISBN 978 90 8148 684 2.

BOEK GESCHIEDENIS

**Omgekeerde bekering
Craig Harline**

Historicus Craig Harline is verbonden aan de Brigham Young University in Utah, in de Verenigde Staten, eigendom van de Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen (LDS), gemeenzaam bekend als de mormonen. Harline is ook een van de meest uitmuntende kenners van de religieuze geschiedenis van de Lage Landen. Als jongeman maakte hij twee jaar lang een mormoonse zendingsreis door ons land en hij leerde hier ook Nederlands. Enkele jaren geleden leverde hij, samen met Eddy Put, historicus aan de KU Leuven, een hoogst

lezenswaardige biografie af van de zestiende-eeuwse aartsbischop van Mechelen, Mathias Hovius.

In zijn jongste boek, *Jacobs vlucht*, vertelt Harline over vier generaties van een Vlaams-Nederlandse familie, die in de zestiende en zeventiende eeuw op de vlucht moesten vanwege hun geloof. De vader van de oude Jacob Rolandus bekeerde zich omstreeks 1560 tot de gereformeerde godsdienst en moest als gevolg daarvan met zijn vrouw en zoon Jacob vluchten voor het fanatieke geweld van de Spaanse hertog Alva en diens troepen. Na studies in Antwerpen en Bazel werd zoon Jacob een voor- aanstaand predikant in Amsterdam. Hij maakte naam als een van de vertalers van de eerste officiële Nederlandstalige Bijbel, de befaamde Statenbijbel.

Maar, en dat is het boeiende aan het verhaal, er volgde een omgekeerde bekering. Jacobs zoon, Timotheus, werd op zijn beurt predikant in Ouderkerk aan de Amstel en Boxtel. Kleinzoon Jacob Rolandus bekeerde zich als minderjarige tot het katholieke geloof en vluchtte in 1654 naar Antwerpen, achternagezeten door zijn dominee-vader.

De jonge bekeerling die alle bruggen met zijn familie en Noord-Nederlandse vaderland had opgeblazen, kon slechts één kant uit, priester worden. De kapucijnen weigerden hem, want zij beschouwden Nederlandse bekeerlingen als een risico. De jezuïeten stelden hem op de proef en lieten hem uiteindelijk na een reis naar Rome in de orde intreden in Antwerpen. Nog niet tot priester gewijd, vertrok hij als missionaris naar Brazilië. In 1684 overleed hij op het eiland Sao Tomé. Op basis van bronnen, onder meer uit het archief van de Vlaamse jezuïeten, reconstrueert Craig Harline die meeslepende familiesaga. (EDS)

Craig Harline, *Jacobs vlucht. Een familiesaga uit de Gouden Eeuw*, Vantilt, Nijmegen, 2016, 352 blz., 24,95 euro, ISBN 97 894 6004 299 7.